

חינוך לחיים

פרשת כי תצא

‘כי תצא למלחמה על אויביך ונתנו ה’ אלוקיך בידך ושבית שבוי’

ישנם תלמידים שבתחילת שנה מתקשים לצאת מהקונספציה שבהם היו חיים וקשה להם להתנתק מדרך החיים שהורגלו אליה ובטוחים שאין להם סיכוי להשתנות

על כך אומר הנביא ישעיה ‘יעזוב רשע דרכו’ ורבים השואלים וכי יש לרשע איזו ‘דרך’ והסביר המשגיח ר’ גדל אייזנר זצ”ל שהכוונה היא כנגד אותה המחשבה שמכניס היצר הרע לליבו של אדם שכבר אין ביכולתו לסור מאותו ‘דרך חיים’ שנהג בה עד עתה, והוא כבר אבוד ועל כך נאמר יעזוב רשע דרכו כי בידך לסור ל’דרך החיים’ ולשנות את כל ארחות חייך. ונתן על כל משל לרועה נאמן שנקלע ליער ולפתע רואה הוא והנה זאב בא לטרוף את הכבשים, במסירות נפש החל לרדוף אחריו ולא השיגו הרועה, עד שהצליח הרועה לתפוס היטב בזנב הזאב אך הזאב המשיך במנוסתו, וכך יצא שהזאב בורח והרועה מחזיק היטב היטב בזנב ונגרר אחר הזאב עד כדי סכנת נפשות, וכך נכנסו לתוכי היצר, והנה אך ראו בני העיר את המחזה ומילאו שחוק פיהם ולשונם רינה... והוא צועק הצילו אותי... עד שחכם אחד עונה לו ‘עזוב נא את הזנב’ ותינצל נפשך.

וכך אנו אומרים לכל תלמיד באשר הוא ‘עזוב נא’ חדל לך, מדוע עשית מהנהגתך ‘דרך’ ושיטה עד שאינך יכול לסור ממנה אל דרך הטוב, מי הכניס לך בדמיוןך שהנך חייב להתנהג כך וכך, אין זה אלא הרגל רע, עזוב אותו וירווח לך

וכל זה מרומז אומר המהר”א מבעלזא בפרשתינו ‘כי תצא למלחמה על אויביך ונתנו ה’ אלוקיך בידך ושבית שבוי’ – שכיוצא למלחמה עם יצרו יעזרוהו ה’ שישבה מהיצר את ההרגשה שנותן לו היצר לחשוב שהוא שבוי בידי היצר הרע ולעולם לא יצא מתחת ידו, וזהו ‘ושבית שבוי’ – ושבית מהיצר את כוחו וטענתו אשר אתה בשבוי.

כמו שמסופר שיש חיה שנקראת ‘ביבער’ שהתכונה שלה שלהיכך שתלך הרי בחזרתה תשוב באותו דרך בדיוק ממש, וממילא כשרוצים לצודה מתבוננים בדרך הליכתה ומכינים לה ‘מלכודת’ באותו מקום וכשהיא תחזור תלך ישר לתוכי המלכודת, ובאמת שהיא חוזרת והיא רואה את אשר לפניה, שהיא עומדת להילכד תתחיל לבכות, אבל עדיין אינה מעלה בדעתה לשנות דרכה וכך היא בוכה ונכנסת תוך כדי בכיה למלכודת. וכמו שראינו על הפס’ ‘לא תקים לך מצבה אשר שנה ה’ אלוקיך’ והכוונה על האדם שעושה את עצמו כ’מצבה’ שאי אפשר להזיזה ממקומה, ומרוב היאוש נראה לו שהוא אבוד ומאבד תקווה ‘ומה שהיה הוא שיהיה’ וכבר אי אפשר להשתנות לטובה הנהגה כזו שנה ה’ אלוקיך

ולכך ממש דומה אותו תלמיד ש’בדמיונו’ חייב הוא ללכת בדרך פלונית כי כך הוא הורגל ואפילו שהוא רואה את גודל השבר ו’בוכה’ ומבין שטועה, עם כל זה אינו נמנע וממשיך להיכנס לתוכי הבור והכישלון- צא משגינותך, ותחליט בדעתך אני משתנה!! אני מתחיל דרך חדשה! אני לא מחוייב ללכת בדרך הישנה!!

וכפי שידוע שלשמירת פיל שלא יברח די בחבל דק וחלוש אפילו שבוודאי בכוחו של הפיל לעקור את החבל כלאחר יד מכל מקום שה ‘שמירה מעולה’ וההסבר הוא מכיוון שכשהיה הפיל קטן בן יומו היה מספיק בקשירת חבל דק וכשניסה אז להשתחרר לא עלתה בידו לכן קבע בנפשו שלעולם אין בידו לקרוע את קשרי החבל וכבר איננו מנסה אפילו פעם אחת לחשוב אולי עכשיו משגדלתי ואני נושא משאות אדירים כבר יכול אני לשחרר עצמי מחבל דק וקלוש זה. עלינו לדעת ‘מותר האדם מן הבהמה’ ולהבין שאף אם כבר ניסה להתגבר על יצרו באיזה עניין ולא עלתה בידו וכי משום הכי גם עתה לא יצליח? הרי יתכן שהיום נתחזקו כוחותיו ויכול לנצח.

שמעתי פעם שדימו זאת ל-2 אחים המשחקים שאחד משמש כעגלון ואחד כסוס ו’בעל העגלה’ מושך בסוס. והנה התחיל לרדת גשם זלעפות, אז בעל העגלה עזב את החושים ומיהר אל הבית. האמא של הבנים ראתה שרק בן אחד נכנס הבית והשני לא דאגה לשלום האח מדוע בושש מלבוא, מיהרה החוצה ומצאתו עומד כשהוא כפוף תחת כיפת השמים וכולו רטוב עד לשד עצמותיו, ותשאלהו מדוע תעמוד בחוץ והרי הגשם יורד עליך ללא הפסק, השיב הנער כיצד אכנס הביתה והרי אנוכי ‘סוס’...

על כך צועק דוד המלך בתהילים ‘אל תהיו כסוס כפרד אין הבין!!!’

מי גילה לך ‘רז’ זה שאתה סוס, ומי מכריח אותך להמשיך להיות ‘סוס’ עזוב את ההרגלים הנלוזים, פקח עיניך וראה כי עלייך אמר הבורא ‘נעשה אדם’ ובכוך להעפיל למדרגות ומעלות טובות לאין ערוך.

בהצלחה!!!

לע”נ אבי מורי ר’ חיים ב”ר ישעיהו ז”ל

משה בירנבוים - birmoshe@gmail.com

חינוך לחיים

פרשת כי תצא

כי תהיין לאיש שתי נשים האחת אהובה והאחת שנאה

לכאורה יש כאן קושי לשוני שהרי פה הקדים את האהובה, ובהמשך 'והיה הבן הבכור לשנואה' כלומר בן השנואה קודם. הכיצד??

הבת עין מסביר שיש כאן שתי אהבות שיש לאדם בחייו: אדם אוהב רוחניות, ערכיות, עיון והפשטה. ואדם אוהב גם גשמיות. הישגיות עונג נפש ומנוחה. אדם נולד כדי להגשים את תכליתו הרוחנית. ייעודו של יהודי הוא לעבוד את ה' ביראה ובאהבה. ומצד שני אדם הוא יצור גשמי, בשר ודם 'והוא מוכרח לעסוק בדרך ארץ ובמשא ומתן כדי למצוא את פרנסתו וחיי גופו הגשמי. הדרך לפשרה בין שני הניגודים הללו טמונה בכך שגם בזמן שעוסק בחיי שעה מוטל עליו לחשוב על הקב"ה ולידבק בו ביראה ובאהבה ככתוב 'בכל דרכיך דעה' ויתירה מכך מוטל עליו להיזהר שאהבת ההצלחה בחייו הגשמיים לא תבוא על חשבון אהבת ה'.

מי שחי חיים של 'בכל דרכיך דעה' עובד את ה' גם בעת שהוא נטוע בעולם המעשה, כשהוא מגשר ומחבר בין שני עולמות. והוא כאפרוח של ר' ירמיה, שרגלו האחת נטועה בצד אחד ורגלו השניה בצד השני בחברה אחרת ובהוויה שונה. אבל, מיהו באמת? את מי הוא אוהב יותר?

יש לדעת מהי ליבת האדם? מה משקף את מהותו? ברגעי מבחן שבהם הוא יצטרך לבחור בין שתי האהבות, הרוחנית והגשמית למי יהא ליבו מסור ובמי יבחר? שיש לו שעה פנויה מה הוא עושה בה? האם יעדיף ספר חול וחומר קריאה אקטואלי או שמא יעדיף ספר קודש ועיון תורני? כאלה ועוד זה מבחן מעשיי המהווה אינדקסיה לדעת מיהו האדם שבפנינו.

אבל מבחן זה אינו מוחלט שכן לעיתים מכריע בהם ההרגל, או היבט סביבתי כי צופים בו... אז כיצד נדע מבחינה פנימית מהותית איפה הוא באמת?? מהי זהותו הפנימית של האיש המשלב בין שני העולמות??

הסוד הוא בהתחלה!!

אומר 'אור המאיר': 'אם נפשך לדעת אם האמת אתך, תוכל לדעת זאת ולבחון את נפשך וזה ניסיון גדול לכל איש הישראלי בעת ששוכב על מיטתו ונתעורר משנתו- לאן פונה מחשבתו במשקל הראשון? אם מתחיל לחשוב על משא ומתן ושאר צרכיו הגשמיים מסתמא ליבו חסר וריקן מכל טוב ומחשבותיו מעורבות מהבלי העולם ושטותו הנוהג בה, ויבין מזה פחיתות ערכו וגנות מידותיו. אבל מי שיש לו נשמה טהורה תיכף כשמתעורר משנתו מחשבה קדומה (ראשונה) עולה על רוחו ודעתו לחשוב מרוממות ה'.

ודברים דומים כתב בעל התפארת שלמה 'צריך האדם גם כן להסתכל ולהבחין בעצמו בכל יום בבוקר בקומו ממיטתו איזה מחשבה עולה בו ראשונה, האם היא מענייני קדושה ועבודת הבורא אם לא, שזהו כור הבחינה. כלומר המבחן הוא מה הדבר הראשון שאדם עושה בבוקר כשהוא קם, מה המחשבה הראשונה שמעסיקה אותו ולכן נוטה תת ההכרה שלו?

כלומר המבחן הוא - למי הוא נותן את הבכורה!!! כך זה בתחילת היום! בתחילת השנה!! ההתחלה קובעת את המגמה!!

אדם יכול להיות 'גם וגם' אדם מסוגל לעבוד את ה' גם בעת עיסוקו בגשמיות. הוא יכול 'להפוך גם את עסקיו לבחינת קדושה כגון עובד כדי לתת צדקה, אוכל כדי שיהא לו כח ללמוד תורה וכך יעבוד את ה' יותר חזק. יושן כדי שיהא צירני ומלא חיות לעבודת ה' וכן הלאה בכל דבר. כך הופך חשיכה לאורה ומוציא את הניצוצות הקדושות מההתעסקות בגשמיות ומעלה אותם לשורשם ובכך יהא נחת רוח להקב"ה בעולם הזה הגשמי.

אבל לעיתים הוא אוהב גם את הקב"ה אך בעיקר את עצמו ואת גשמיותו. הוא נותן את עיקר תשומת ליבו ואת אהבתו לעולם הזה שלשם הוא נמשך, ואם נשאר קצת זמן... נותן לה', ובעצם נותן את הבכורה לאישה השנואה... מה עושים כדי להצליח?

אומר הבת עין עצה. גם אם המחשבה הראשונה שקם בבוקר נתונה למאוויים הגשמיים כי לשם נוטה ליבו - יקדיש נא האדם את המעשים הראשונים שהוא עושה בבוקר לדברים רוחניים. אם יקדים את העיסוק בדברי קדושה הרי שההקדמה הזאת תביא לכך שבסופו של יום יעדיף הקב"ה את הבכור בן השנואה כלומר דווקא את העלאת הקדושה מתוך ענייני העולם הזה. וכך מסביר את הפסוקים בפרשה:

כי תהיין לאיש שתי נשים האחת אהובה והאחת שנאה- זה שני מיני ההתעסקות אחת בתורה ובתפילה שנקרא 'אהובה לה' והעסק השני בדברי חולין הנקרא 'שנואה לה'.

'וילדו לו בנים האהובה והשנואה' - בתחילה יעסוק בתורה ובתפילה ובמצוות ואח"כ במילי דעלמא, ומעיסוקים אלו יוליד בנים כלומר שיוציא תחילה את הניצוצות האלוקים ממעשים המכונים 'אהובה' ואח"כ יוציא את הניצוצות מהמעשים הנקראים 'שנואה'.

'והיה הבן הבכור לשנואה' - בכור זה לשון חשיבות, שאצל הקב"ה הניצוצות שמוציא מענייני החולין הם חשובים להקב"ה יותר מאלו שהוציא ע"י תפילה ומצוות. כי זהו עיקר הנחת רוח של הקב"ה להפוך חשיכה לאורה ולהציל עשוק מיד עושקו. הקב"ה יודע להעריך את הקושי, את המסירות נפש, והאור שבוקע ממנה כובשו!!

לע"נ אבי מורי ר' חיים ב"ר ישעיהו ז"ל

משה בירנבוים - birmoshe@gmail.com